

УДК 355.233:811(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-1-42>**Юлія ГРИЩУК,***orcid.org/0000-0002-3999-3420**ад'юнкт наукового центру мовного тестування навчально-наукового центру іноземних мов
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна) juliya_hryshchuk@ukr.net*

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ, РІВНІ РОЗВИНЕНОСТІ ДІАГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ВВНЗ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У даній статті проаналізовано наукові підходи українських та іноземних науковців щодо особливостей визначення критеріїв та показників розвиненості діагностичної компетентності фахівців різних сфер діяльності, обґрунтовано критерії та показники вимірювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) у системі післядипломної освіти. Автор виокремила критерії та показники з урахуванням особливостей та специфіки реалізації діагностичних функцій викладачами іноземних мов вищих військових навчальних закладів щодо розвитку іншомовної професійної компетентності військовослужбовців (офіцерів, курсантів), а саме: ціннісно-мотиваційні (цінності, інтерес, мотивацію до проведення заходів діагностичної діяльності), інтелектуальні (знання та розуміння теоретичних основ діагностики, наявність технологічних знань та критичного мислення), прагматичні (здатність обирати та розробляти необхідні діагностичні інструменти залежно від мети діагностичної діяльності та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; здатність та готовність діагностувати та проводити діагностичні заходи; здатність та готовність забезпечувати діагностичний супровід; уміння комунікувати під час здійснення діагностичних заходів), суб'єктивні (усвідомлення себе як суб'єкта діагностичної діяльності); здатність до професійної рефлексії; здатність до самоосвіти. У статті вказано, що ці критерії та їхні показники дозволяють проводити емпіричні дослідження і з урахуванням отриманих результатів відстежувати динаміку розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. З іншого боку, зазначені критерії та показники є передумовою розроблення траєкторії розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ на основі створення авторської методики їхнього навчання в системі післядипломної освіти. Для чіткішого розуміння сутності проблеми в статті схарактеризовано три рівні розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ – базовий, достатній та високий.

Ключові слова: діагностування, діагностична компетентність, діагностична діяльність, офіцер Збройних Сил України, іншомовна професійна компетентність, викладач іноземних мов, вищий військовий навчальний заклад, критичне мислення.

Yuliia HRYSHCHUK,*orcid.org/0000-0002-3999-3420**PhD military student at the Language Testing and Research Centre
of the Foreign Languages and Education and Research Centre
National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy
(Kyiv, Ukraine) juliya_hryshchuk@ukr.net*

CRITERIA, INDICATORS, LEVELS OF DEVELOPMENT OF DIAGNOSTIC COMPETENCE OF TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES IN THE POST-GRADUATE EDUCATION SYSTEM

This article analyzes the scientific approaches of Ukrainian and foreign scientists regarding the features of determining the criteria and indicators of the development of diagnostic competence of subject matter experts in various fields of activity, substantiates the criteria and indicators of measuring the development of diagnostic competence foreign languages teachers of higher military educational institutions within the postgraduate education system. The author singled out criteria and indicators taking into account the characteristics and specifics of the implementation of diagnostic functions by teachers of foreign languages of higher military educational institutions regarding the development of foreign language professional competence of military personnel (officers, cadets), namely: value and motivational (values, interest, motivation to carry out diagnostic activities), intellectual (knowledge and understanding of the theoretical foundations of diagnostics, availability of technological knowledge and critical thinking), pragmatic (ability to choose and develop necessary diagnostic tools depending on the purpose of diagnostic activity and using information and communication technologies; ability and readiness to diagnose and carry out diagnostic activities;

ability and willingness to provide diagnostic support; the ability to communicate during the implementation of diagnostic measures), subjective (awareness of oneself as a subject of diagnostic activity); ability to professional reflection; the ability to self-study. The article states that these criteria and their indicators make it possible to conduct empirical research and, taking into account the obtained results, to monitor the dynamics of the development of the diagnostic competence of foreign language teachers of higher educational institutions. On the other hand, the specified criteria and indicators are a prerequisite for the development of the trajectory of the development of the diagnostic competence of the foreign language teachers of the higher education institution on the basis of the creation of an author's methodology for their training in the system of postgraduate education. For a clearer understanding of the essence of the problem, the article characterizes three levels of development of the diagnostic competence of foreign language teachers of the higher education institution – basic, sufficient, and high.

Key words: *diagnosis, diagnostic competence, diagnostic activity, officer of the Armed Forces of Ukraine, foreign language professional competence, teacher of foreign languages, higher military educational institution, critical thinking.*

Постановка проблеми. З огляду на новітні тенденції, пов'язані з поглибленням взаємосумісності України з країнами-членами НАТО, система військової освіти потребує безперервного оновлення, швидкого переорієнтування щодо цілей, методів, засобів навчання, пошуку сучасних підходів та технологій навчання, конструювання сучасних моделей взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Зазначене вище свідчить про актуальність підвищення якості освіти суб'єктів навчання як студентів (слухачів, курсантів), так і викладачів. Адже реалізація завдань вищої військової школи, що передбачає розвиток іншомовної професійної компетентності (далі – ПК) військовослужбовців, залежить здебільшого від наявності компетентних професійних кваліфікованих викладачів іноземних мов ВВНЗ. У дослідженні визначено ПК як інтегративне професійне утворення, яке є сукупністю мовних знань, іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь, досвіду їхнього застосування в іншомовному середовищі й містить професійно важливі якості офіцера, що відображають здатність функціонувати в іншомовному середовищі та готовність до виконання завдань під час проведення спільних бойових дій (операцій) з підрозділами НАТО (Крикун, 2018: 45).

Варто зазначити, що ефективність розвитку ПК військовослужбовців (офіцерів, курсантів) залежить переважно від здатності й готовності викладачів іноземних мов ВВНЗ ефективно здійснювати свої професійно-педагогічні функції, зокрема, діагностичні, що передбачає: здатність обирати, конструювати діагностичні інструментарії, інтерпретувати результати діагностичних досліджень, здійснювати діагностичний супровід, що сприяє підвищенню ефективності процесу розвитку іншомовної компетентності суб'єктів навчання через конструювання індивідуальних траєкторій навчання, його персоналізації і використання інструментів освітньо-інформаційного середовища. Саме тому виникає необхідність у здатних та готових викладачах іноземних мов

ВВНЗ здійснювати діагностичну функцію. Сьогодні пріоритетного значення як в теоретичному, так і практичному аспектах набуває обґрунтування критеріїв та показників розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у процесі підвищення кваліфікації в системі післядипломної освіти.

Аналіз досліджень. Критерії і показники розвиненості діагностичної компетентності фахівців досліджуються як українськими (О. Застело, О. Дубровська, І. Плохута, Г. Гац, О. Дорофєєва, С. Мартиненко, А. Фастівець, О. Матвєєва, В. Ягупов), так і закордонними (К. Барс (С. Barth), М. Хенінгер (М. Henninger), С. Брудер (S. Bruder), Ю. Клюг (J. Klug), А. Келава (A. Kelava), К. Спієл (C. Spiel), Б. Шмітц (B. Schmitz), М. Ларан (M. Larrain), О. Дорожовець (O. Dorozhovets), В. Гладуш (V. Hladush), К. Ойя (C. Oya), М. Зумстег-Шпрос (M. Zumsteeg-Schroth), К. Лойбл (K. Loibl), Т. Лодерс (T. Leuders), Т. Дорфлер (T. Dörfler) науковцями.

Мета статті – визначення та характеристика системи основних критеріїв, показників та рівнів розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній теорії та практиці дослідження оцінюються за допомогою критеріїв – ознак, на основі яких дається його оцінювання та правил, згідно з якими виносять оцінювання, вибір після вимірювання. (Гончаренко, 2004: 3). За умови компетентнісного підходу вимірювання знань, умінь та навичок зорієнтовано не на суму накопиченої інформації, де суб'єктом оцінювання виступає викладач, а на здатність практично застосовувати отриманий результат, досвід виконання професійних завдань та оцінювання власної діяльності. Саме тому критерії діагностування розвиненості певної компетентності мають обиратися у такий спосіб, щоби вони були об'єктивними, якісними та враховували позиції всіх суб'єктів освітньо-педагогічного процесу.

У даному дослідженні визначено критерії важливими ознаками діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, які дають змогу зробити висновок про зміст, рівень її розвиненості на різних етапах вимірювання. Показник є вужчим поняттям, ніж критерій, хоча ці два поняття є взаємозалежними. Показники об'єднують та висвітлюють зміст кожного критерію, адже саме завдяки зрушенням, які відбуваються в показниках, можна простежити ефективні зміни, що виникають у досліджуваному педагогічному процесі. Для вимірювання рівня розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов використано авторські та готові наукові методики, адаптовані до нашого дослідження.

Критерії та показники оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів

іноземних мов ВВНЗ визначені згідно зі змістом і структурою діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, завданнями, цілями, специфікою та особливостями їхньої діяльності. Водночас варто зазначити, що діагностична компетентність викладачів іноземних мов ВВНЗ визначена як професійно важливе утворення, яке є сукупністю знань, вмінь, навичок, ціннісних орієнтацій, мотивів, способів діяльності у сфері діагностування розвитку іншомовної професійної компетентності військовослужбовців (офіцерів, курсантів) і містить професійно важливі якості педагога-діагноста, що відображають його практичну здатність і психологічну готовність до діагностичної діяльності.

Окрім того, під час вибору необхідних критеріїв та показників бралися до уваги визначені

Таблиця 1

Критерії вимірювання розвитку діагностичної компетентності фахівців різних сфер діяльності

№	Науковці	Суть діагностичної компетентності	Критерії
1.	О. Дубровська	«...це послідовне та систематичне розв'язання різних діагностувальних завдань у процесі реалізації посадових компетенцій у військовій частині; це комплекс різноманітних заходів, методичних дій, обґрунтувань щодо реалізації діагностувальних дій і заходів, педагогічних, оцінних та інших процедур, спрямованих на з'ясування фізичної підготовленості і готовності різних категорій військовослужбовців.» (Дубровська, 2022: 75).	Ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний, рефлексивний.
2.	Г. Гац	«... складний комплекс якостей та станів особистості, що інтегрує в собі діагностичні знання та діагностичні вміння які дозволяють ефективно орієнтуватися в діагностичних заходах» (Гаци, 2011: 11).	Діагностичні знання, методологічні вміння, технічні вміння, логіко-діагностичні вміння
3.	О. Застело	«... діагностична підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктивна здатність»; «професійна, особистісна та психологічна готовність до реалізації своєї діагностичної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування» (Застело, 2018: 35).	ціннісно-мотиваційний, змістовно-організаційний, праксеологічний, результативно-корекційний
4.	С. Мартиненко	«...здатність учителя, що ґрунтується на знаннях про педагогічну діагностику, сформованих діагностичних вміннях, навичках, досвіду вивчати, досліджувати та прогнозувати розвиток навчально-виховного процесу загалом і конкретного учня зокрема» (Мартиненко, 2012: 27).	Мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-змістовий
5.	Ю. Клюг (J. Klug)	систематичні дії викладачів що полягають у їхній здатності діагностувати, надавати зворотній зв'язок на основі отриманої діагностичної інформації, а також прогнозувати подальшу траєкторію навчання студентів (Klug, 2011: 25).	Діяльнісний (3 етапи: підготовчий, основний, заключний), рефлексивний
6.	П. Еделенбос (P. Edelenbos), А. Кубанек-Герман (A. Kubanek-German)	Діяльність викладача, що передбачає комбінацію педагогічного ставлення, герменевтичних здібностей (спостереження, поєднання, інтерпретація, навіювання, самодисциплінованість, відкритість), навичок (вибір діагностичних інструментів, опрацювання діагностичної інформації, конструювання тестових матеріалів, адаптування тестів та оцінювання, перевірка результатів тестування, вимірювання) та подальшого супроводу студентів (Edelenbos, Kubanek-German 2004: 259–283)	Ціннісний, діяльнісний

компоненти діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ та їхній зміст, а також враховувалися вимоги сучасних методологічних підходів українських та іноземних дослідників до розуміння змісту діагностичної компетентності фахівців (Таблиця 1). Так, більшість науковців, які вивчали питання розвитку діагностичної компетентності в різних сферах діяльності, наголошують на важливості таких критеріїв, як ціннісно-мотиваційний (мотиваційно-цільовий, мотиваційно-аксіологічний), когнітивний (інтелектуальний, знаннєвий), праксеологічний (процесуальний, операційний, методичний) та рефлексивний.

Цікавий підхід до визначення критеріїв сформованості діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури запропонував Г. Гац. На його думку, такими критеріями є діагностичні знання, методологічні уміння, технічні вміння, логіко-діагностичні вміння (Гац, 201: 15). Однак такий підхід нівелює врахування цінностей, мотивації, рефлексії та інших професійно важливих якостей викладача-діагноста, а саме неупередженість, справедливість, об'єктивність, систематичність, комунікабельність та інших, які, на наше переконання, відіграють не менш важливе значення в процесі розвитку діагностичної компетентності викладача іноземних мов ВВНЗ.

На основі підходів науковців до розуміння діагностичної компетентності фахівців, компонентів та критеріїв оцінювання, а також з огляду на авторське розуміння діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, виокремлено такі критерії її розвиненості: *ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, праксеологічний, суб'єктивний*, а також деталізовано змістовні характеристики критеріїв розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ відповідною системою показників, що відображають необхідну властивість досліджуваного об'єкта та його компонентного складу (Таблиця 2).

У дослідженні визначено рівень як ступінь розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, зокрема їхніх діагностичних знань, умінь, навичок, здатності та готовності вести діагностичну діяльність.

Варто зазначити, що в педагогічних дослідженнях щодо компетентнісного підходу бракує уніфікованої класифікації рівнів діагностування відповідних педагогічних явищ, тому науковці на основі виділених критеріїв та показників досліджуваного педагогічного явища самостійно визначають необхідні рівні відповідно до специфіки свого дослідження (дати покликання на науковців). З огляду на те, що дане дослідження перед-

бачає оцінювання рівнів розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов, а також зважаючи на підходи сучасних науковців щодо визначення рівнів розвитку компетентності фахівців, нами схарактеризовані такі рівні розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ: *базовий, достатній, високий* (Таблиця 3).

У сучасних дослідженнях щодо важливості цінностей у професійній діяльності викладачів науковці наголошують на тому, що система цінностей педагога є відображенням його внутрішнього світу, результатом професійно-педагогічної підготовки у вищому навчальному закладі (Хомич, 2010: 10) і характеризується здатністю «вільно орієнтуватися в складних соціальних та професійних ситуаціях» (Султанова, 2020: 152). Цікавим для нашого дослідження виявилися думки науковців, які вважають, що система цінностей індивіда лежить в основі ціннісних орієнтацій, які своєю чергою є рушійною силою в прагненнях особистості та спрямуванні її інтересів та проявляються через самооцінювання, оцінювання інших, обставин, здатність долати конфлікти, приймати рішення в складних професійних ситуаціях (Султанова, 2020: 152).

Не менш важливим у контексті професійної діяльності викладачів є їхня мотиваційна сфера, яка виявляється через ставлення до власної професійної діяльності, мотиви її вибору, реалізацію особистих здібностей та інтересів (Ягупов, 2022: 209). Мотивація також має чималий вплив на специфіку та зміст професіоналізму викладача та продуктивність його професійного розвитку (Керекеша, 2019: 86). Водночас мотивація може бути внутрішньою, що визначається духовними потребами, усвідомленням соціальної важливості та значущості викладацької діяльності, світоглядними позиціями викладача, професійними цінностями, бажанням розвивати свої компетентності, самореалізовуватися, та зовнішньою, що пов'язана з впливом об'єктивних стимулів, які визначають професійну активність викладача (Горохівська, 2020: 21).

Отже, погоджуючись із думкою науковців, цінності та мотивація спрямовують суб'єкта професійної діяльності на певні цілі, досягнення успіху та є основою професійної самоактуалізації. Із цього випливає, що **ціннісно-мотиваційний критерій** розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ характеризує особистісне ставлення викладачів іноземних мов ВВНЗ до розвитку діагностичної компетентності в системі післядипломної освіти

та до своєї діагностичної діяльності. Зазначений критерій характеризує цінності та мотивацію викладача іноземних мов як суб'єкта діагностичної діяльності, що передбачає позитивне ставлення до діагностичної діяльності, розвиває вмотивованість до неї та потребу щодо реалізації професійного, суб'єктного потенціалу в ній, а також вдосконалення та оновлення професійних здібностей. Отже, ціннісно-мотиваційний критерій демонструє ступінь усвідомлення суспільної та особистої значущості діагностичної діяльності,

яка передбачає здатність і готовність викладачів іноземних мов ВВНЗ до діагностування рівнів розвитку іншомовної компетентності військовослужбовців (офіцерів, курсантів), а також рівень готовності до постійного вдосконалення і розвитку власних компетентностей. Ціннісно-мотиваційний критерій оцінюється за визначеними показниками, які наведені в Таблиці 2.

Інтелектуальний критерій визначення рівня розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ є важливим,

Таблиця 2

Діагностичний інструментарій визначення рівнів розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ

Компоненти діагностичної компетентності	Критерій	Показник	Методика діагностування
Ціннісно-мотиваційний	Ціннісно-мотиваційний	усвідомлення значущості діагностичної діяльності	Методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича, Анкетування
		інтерес до опанування сучасних діагностичних інструментарів	
		ціннісні орієнтації на досягнення образу ідеального педагога-діагноста	
		морально-етична мотивація до проведення заходів діагностичної діяльності	
Когнітивний	Інтелектуальний	знання та розуміння теоретичних основ діагностики (закономірностей, етапів діагностичної діяльності)	Дидактичний тет
		технологічні знання	
Діяльнісний	Праксеологічний	здатність до критичного мислення (здатність аналізувати, оцінювати, синтезувати отриману діагностичну інформацію, здатність до аргументації діагностичних висновків)	Тест «Критичне мислення» Л. Старкі в адаптації О.Л. Луценко
		здатність обирати необхідний діагностичний інструмент в залежності від мети діагностичної діяльності	виконання професійних практичних завдань тестування
		здатність та готовність розробляти діагностичні інструментарії з використанням ІКТ	виконання професійних практичних завдань тестування
		здатність та готовність діагностувати та проводити діагностичні заходи	виконання професійних практичних завдань тестування
		здатність та готовність забезпечувати діагностичний супровід (аналіз, доведення діагностичних даних, створення індивідуальної траєкторії навчання для слухачів)	виконання професійних практичних завдань тестування
Суб'єктний	Рефлексивний	уміння комунікувати під час здійснення діагностичних заходів (володіння стратегіями й тактиками ефективної комунікації для досягнення діагностичної мети)	Методика «Оцінювання комунікативних та організаторських здібностей»
		усвідомлення себе як суб'єкта діагностичної діяльності	Опитування, тестування
		здатність до професійної рефлексії (самоаналіз, самооцінювання, преосмислення власної діагностичної діяльності)	Методика визначення самоефективності Маддукса-Шеєра або або
		здатність до самоосвіти	Опитувальник «Діагностика рефлексії» А. Карпова, анкетування

оскільки саме професійні знання вважаються основоположним змістовним наповненням будь-якої компетентності фахівця.

У нашому дослідженні інтелектуальний критерій відображає рівень знань викладачів іноземних мов ВВНЗ, необхідних для ефективного здійс-

нення діагностичної діяльності. Інтелектуальний критерій дає змогу виміряти рівень обізнаності викладачів іноземних мов ВВНЗ з особливостями, різновидами діагностичних інструментів, зокрема, цифровими, розумінням принципів та процедур розроблення і застосування діагностич-

Таблиця 3

Характеристика рівнів розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ

Рівні	Прояви
Базовий	<ul style="list-style-type: none"> • низький рівень усвідомлення значущості діагностичної діяльності та зацікавленості у здійсненні навчальної діяльності у якості викладача-діагноста; • недостатній інтерес до опанування сучасних діагностичних інструментаріїв (позитивного ставлення до діагностичної діяльності, недостатня розвиненість цінностей щодо діагностичної діяльності); • наявність базових ціннісних орієнтацій на досягнення образу ідеального педагога-діагноста; • низький рівень внутрішньої мотивація до проведення заходів діагностичної діяльності та реалізації своєї діагностичної функції; • мають поверхневе уявлення щодо теоретичних діагностичних знань, що полягають в обізнаності з видами діагностичних інструментів, процедурами та порядком проведення діагностичних заходів; • мають фрагментарні технологічні знання щодо специфіки, етапів, особливостей конструювання діагностичних інструментів та їх специфікацій, процедур проведення апробації діагностичних інструментів; • володіють певним рівнем критичного мислення (здатність аналізувати, оцінювати, синтезувати отриману діагностичну інформацію, здатність до аргументації діагностичних висновків); • демонструють базову здатність обирати необхідний діагностичний інструментарій, здатність та готовність розробляти діагностичні інструментарії з використанням ІКТ, їх специфікацію, здатність та готовність діагностувати, проводити діагностичні заходи, забезпечувати діагностичний супровід (аналіз, доведення діагностичних даних, створення індивідуальної траєкторії навчання для військовослужбовців (офіцерів, курсантів)); • демонструють базовий рівень умінь комунікувати під час здійснення діагностичних заходів (базовий рівень володіння стратегіями й тактиками ефективної комунікації для досягнення діагностичної мети); • виявляють базовий рівень усвідомлення себе як суб'єкта діагностичної діяльності; • виявляють низьку активність до професійної рефлексії (самоаналіз, самооцінювання, переосмислення власної діагностичної діяльності); • демонструють базовий рівень здатність до самоосвіти;
Достатній	<ul style="list-style-type: none"> • демонструють достатній рівень усвідомлення значущості діагностичної діяльності та зацікавленості у здійсненні навчальної діяльності у якості викладача-діагноста; • демонструють достатній інтерес до опанування сучасних діагностичних інструментаріїв (позитивного ставлення до діагностичної діяльності, розвиненість цінностей щодо діагностичної діяльності) • мають достатні ціннісні орієнтації на досягнення образу ідеального педагога-діагноста; • виявляють достатній рівень внутрішньої мотивації до проведення заходів діагностичної діяльності та реалізації своєї діагностичної функції; • мають відповідне знання щодо теоретичних основ діагностики, що полягають в обізнаності з видами діагностичних інструментів, процедур та порядку проведення діагностичних заходів; • мають певні технологічні знання щодо специфіки, етапів, особливостей конструювання діагностичних інструментів та їх специфікацій, процедур проведення апробації діагностичних інструментів; • володіють достатнім рівнем критичного мислення (здатність аналізувати, оцінювати, синтезувати отриману діагностичну інформацію, здатність до аргументації діагностичних висновків); • демонструють належний рівень здатності обирати необхідний діагностичний інструментарій, розробляти діагностичні інструментарії з використанням ІКТ, їх специфікацію; мають достатню здатність та готовність діагностувати, проводити діагностичні заходи, забезпечувати діагностичний супровід (аналіз, доведення діагностичних даних, створення індивідуальної траєкторії навчання для військовослужбовців (офіцерів, курсантів)); • демонструють достатні умінь комунікувати під час здійснення діагностичних заходів (відповідний рівень володіння стратегіями й тактиками ефективної комунікації для досягнення діагностичної мети); • виявляють достатню усвідомленість себе як суб'єкта діагностичної діяльності; • виявляють достатню активність до професійної рефлексії (самоаналіз, самооцінювання, переосмислення власної діагностичної діяльності); • демонструють відповідну здатність до самоосвіти (достатня розвиненість адаптування до використання діагностичних інструментів, які постійно оновлюються).

Високий	<ul style="list-style-type: none"> • демонструють стійкий рівень усвідомлення значущості діагностичної діяльності та зацікавленості у здійсненні навчальної діяльності у якості викладача-діагноста; • виявляють високий інтерес до опанування сучасних діагностичних інструментаріїв (позитивного ставлення до діагностичної діяльності, розвинені сенси цінностей щодо діагностичної діяльності); • наявність ґрунтовних ціннісних орієнтацій на досягнення образу ідеального педагога-діагноста; • мають високий рівень вмотивованості щодо реалізації своєї діагностичної функції та опанування сучасних діагностичних інструментаріїв; • мають ґрунтовні теоретичні знання щодо сутності діагностики, що полягають в обізнаності з видами діагностичних інструментів, процедур та порядку проведення діагностичних заходів; • володіють високим рівнем знань щодо специфіки, етапів, особливостей конструювання діагностичних інструментів та їх специфікацій, процедур проведення апробації діагностичних інструментів; • виявляють високий рівень критичного мислення (здатність аналізувати, оцінювати, синтезувати отриману діагностичну інформацію, здатність до аргументації діагностичних висновків); • демонструють здатність кваліфіковано обирати необхідний діагностичний інструментарій, виявляють продуманість та ефективність у розробці діагностичних інструментаріїв з використанням ІКТ; мають високий рівень здатності та готовності діагностувати, проводити діагностичні заходи, забезпечення діагностичного супроводу (аналіз, доведення діагностичних даних, створення індивідуальної траєкторії навчання для військовослужбовців (офіцерів, курсантів)); • демонструють продуманість та ефективність в умінні комунікувати під час здійснення діагностичних заходів (відповідний рівень володіння стратегіями й тактиками ефективної комунікації для досягнення діагностичної мети); • виявляють високий рівень усвідомленості себе як суб'єкта діагностичної діяльності; • виявляють високий рівень активності до професійної рефлексії (самоаналіз, самооцінювання, переосмислення власної діагностичної діяльності); • демонструють високий рівень здатності до самоосвіти (здатність на найвищому рівні адаптування до використання діагностичних інструментів, які постійно оновлюються).
----------------	--

них інструментів, методиками діагностування. Етапи, процедури проведення діагностичних заходів цього критерію зазначені в Таблиці 2.

З метою якісного діагностування рівня розвитку й ППК військовослужбовців викладачі іноземних мов ВВНЗ мають опанувати інструменти критичного мислення. Сучасні українські та іноземні вчені визначають критичне мислення як інтелектуальний процес, що передбачає здатність аналізувати, синтезувати, узагальнювати, оцінювати через спостереження, досвід, міркування, комунікацію, рефлексію, висування альтернативи, вибір способу розв'язання проблеми, надання власної позиції щодо неї з метою надання об'єктивного, точного, справедливого, аргументованого діагностичного судження та логічного висновку (Цьома, 2020: 61; Пометун, 2018: 95; Loibl et al.).

Вважаємо, що наявність критичного мислення у викладачів іноземних мов ВВНЗ забезпечує їхню здатність аналізувати діагностичну інформацію, синтезувати, оцінювати, робити об'єктивні діагностичні висновки щодо рівня розвитку ППК військовослужбовців, а також визначати їхні сильні та слабкі сторони з метою створення для них індивідуальних траєкторій навчання.

Праксеологічний критерій характеризує функційну сторону готовності викладачів іноземних мов ВВНЗ до виконання своєї діагностичної

функції. Цей критерій характеризує розвиненість діагностичних умінь для ефективного та професійного розроблення діагностичних інструментів, опрацювання результатів діагностичної інформації, надання зворотного зв'язку, формулювання діагностичних висновків щодо рівня володіння іноземною мовою військовослужбовців із метою зміни стратегії чи вибудовування індивідуальної траєкторії їхнього навчання. Зазначений критерій також діагностує уміння використовувати набутий інтегрований досвід викладачів для розв'язання творчих та професійних завдань, уміння раціонально застосовувати здобуті знання в процесі діагностичної діяльності, спроможність самостійно відстежувати динаміку власного розвитку, планувати подальший професійний та особистісний саморозвиток. Зміст цього критерію складають показники, які зазначені в Таблиці 2.

Комунікативні уміння викладачів іноземних мов ВВНЗ відіграють ключову роль під час діагностичних заходів, оскільки ефективно налагоджена комунікація дає змогу зрозуміти потреби та можливості слухачів, які мовні та мовленнєві аспекти рівня володіння іноземною мовою діагностувати та які інструменти при цьому використовувати. Окрім того, комунікативні уміння викладача іноземних мов ВВНЗ є підвалиною для створення сприятливого середовища та атмосфери довіри для проведення діагностичних заходів.

Ефективна комунікація викладача іноземних мов ВВНЗ має ключове значення для успішного діагностування рівня розвитку ІПК військовослужбовців. Адже саме комунікативні уміння дають змогу викладачеві залучити військовослужбовців до діагностичного процесу через усвідомлення їхніх потреб та можливостей у ході діагностичних заходів завдяки створенню сприятливого та відкритого середовища для діагностування та надання зворотного зв'язку.

Зворотний зв'язок є важливим елементом під час проведення діагностичних заходів як з позиції викладачів іноземних мов ВВНЗ, так і з позиції військовослужбовців. Саме комунікація викладача відіграє важливу роль під час доведення результатів діагностування успішності військовослужбовців. Із цього випливає, що для ефективного діагностування викладач іноземних мов ВВНЗ має дотримуватися принципів справедливості, об'єктивності, конфіденційності та інших етичних норм. Викладачі іноземних мов ВВНЗ завдяки своїм комунікативним умінням можуть з'ясувати, як військовослужбовці сприймають діагностичні заходи та результати діагностування і яким саме розвинути свою ІПК.

Окрім того, з метою забезпечення якісного та об'єктивного проведення діагностичних заходів викладач іноземних мов ВВНЗ має надавати чіткі інструкції та проводити консультації щодо процедури проведення діагностичних заходів, ознайомлення зі зразками завдань, критеріями оцінювання, загальними організаційними питаннями тощо.

Отже, праксеологічний критерій дає змогу виміряти уміння викладачів іноземних мов ВВНЗ ефективно комунікувати під час проведення діагностичних заходів, доводити результати діагностування ІПК військовослужбовців та надавати й отримувати зворотний зв'язок.

Суб'єктний критерій показує здатність викладачів іноземних мов ВВНЗ до усвідомлення їх як суб'єктів професійної та діагностичної діяльності, до самооцінювання, рефлексії.

Науковці у своїх наукових розвідках визначають професійну суб'єктність як інтегральну професійно важливу якість, яка ґрунтується на позитивному ставленні до педагогічної діяльності і слухачів (військовослужбовців), позитивному ставленні до самого себе як до суб'єкта педагогічної діяльності на основі рефлексії, саморефлексії,

здібностей до самоактуалізації, самодетермінації та саморегулюванні в педагогічній сфері (Ягупов, 2015: 32); це виявляється в усвідомленій здатності організовувати власну професійну діяльність, спрямовану на перетворення педагогічної дійсності та самого себе. (Рибчук, 2018: 200) Тому суб'єктний критерій допомагає визначити рівень суб'єктності викладачів іноземних мов ВВНЗ під час діагностичної діяльності, що передбачає постійний аналіз та відстеження особистого розвитку під час діагностичної діяльності, ефективну реалізацію своєї діагностичної функції, а також постійне оновлення діагностичних знань та вдосконалення діагностичних вмінь та навичок з огляду на стрімкий розвиток і оновлення діагностичних інструментів діагностування рівня володіння військовослужбовців іноземною мовою. Показники цього критерію наведено в Таблиці 2.

Висновки. Попри великий пласт досліджень щодо визначення критеріїв та показників вимірювання діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти, це питання залишається актуальним. З'ясовано, що обґрунтовані критерії та показники вимірювання діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ є взаємопов'язаними та лише в сукупності уможливають об'єктивність та точність її діагностування. Спираючись на специфіку професійної діяльності викладачів іноземних мов ВВНЗ, сучасні дослідження, що висвітлюють визначення критеріїв і показників розвиненості діагностичної компетентності фахівців, а також цілі, зміст, особливості результатів діагностичної діяльності викладачів іноземних мов ВВНЗ, було визначено критерії вимірювання розвиненості їхньої діагностичної компетентності, а саме ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, праксеологічний, суб'єктний, та їхні відповідні показники. Крім того, визначено та схарактеризовано три рівні розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ: *базовий, достатній, високий*.

Треба зазначити, що описані критерії та рівні є відповідними параметрами для визначення ефективності розвинення діагностичної компетентності викладачів іноземних мов, розроблення методики для їхнього навчання, що допомагають покращити процес розвитку зазначеної компетентності в системі їхньої післядипломної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kathrine L., T. Stentoft, D. Stentoft. Thinking Critically About Critical Thinking and Problem-Based Learning in Higher Education. *A Scoping Review. IUScholarWorks Journals*. Vol. 14 No. 1. 2020. DOI: <https://doi.org/10.14434/ijpbl.v14i1.28773>.

2. Klug J. Modeling and training a new concept of teacher's diagnostic competence : dissertation zur Erlangung der Doktorwürde. Darmstadt, 2011. 165 p.
3. Edelenbos P., Kubanek-German A. Teacher assessment: The concept of "diagnostic competence". *Language Testing* 21(3) : 259–283. 2004. DOI:10.1191/0265532204lt284oa.
4. Гац Г. О. Педагогічна діагностика у процесі навчання фізичної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук :13.00.02. Луцьк, 2011. 20 с.
5. Гончаренко С. У. Про критерії оцінювання педагогічних досліджень. Шлях освіти. 2004. № 1. С. 2–6.
6. Горохівська Т. М. Професійна мотивація як педагогічна умова розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів технічних закладів вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. «Педагогічні науки»: реалії та перспективи*. 2020. № 74. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.74.04>.
7. Дубровська О. М. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта : зб. наук. пр. Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. Київ, 2022 . № 2 (46). С. 70–79. DOI: 10.33099/2617-1775/2022-02/70-79.
8. Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2018. 375 с.
9. Керекеша О. В. Мотивація викладача до розвитку професійної майстерності. *Інноваційна педагогіка : науковий журнал*. 2019. № 10. Т. 2. С. 83–87.
10. Крикун В. Д. Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх магістрів військового управління : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2018. 244 с.
11. Мартиненко С. М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. 2012. № 103. С. 155–16. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2012_103_24
12. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89–98.
13. Рибчук О. О. Розвиток фахової компетентності викладачів спеціальних дисциплін ВВНЗ у системі післядипломної освіти : результати експериментального дослідження. *Військова освіта : зб. наук. пр. Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. Київ, 2018. № 2 (38). С. 192–203.
14. Султанова Л. Ю. Ціннісні орієнтації майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Гірська школа українських Карпат*, 2020. № 22. DOI: 10.15330/msuc.2020. С. 150–155.
15. Хомич Л.О. Аксиологічні основи професійної підготовки майбутнього вчителя. Аксиологічний підхід – основа формування цілісності особистості майбутнього педагога : монографія / за заг. ред. Л.О. Хомич. Київ-Ніжин, 2010. С. 6–22. 143 с.
16. Цьома Н. С. Розвиток критичного мислення майбутніх кваліфікованих робітників у процесі вивчення інформатичних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Суми, 2020. 276 с.
17. Ягупов В. В. Суб'єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України*. Київ, 2015 : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. № 11. С. 29–36.
18. Ягупов В. В. Цінсно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців: методологічний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. Київ, 2022. № 6 (70). С. 207–219. DOI: 10.33099/2617-6858-22-70-6-207-219.

REFERENCES

1. Kathrine L., T. Stentoft, D. Stentoft. Thinking Critically About Critical Thinking and Problem-Based Learning in Higher Education. A Scoping Review. *IUScholarWorks Journals*. Vol. 14. No. 1. 2020. DOI: <https://doi.org/10.14434/ijpbl.v14i1.28773>.
2. Klug J. Modeling and training a new concept of teachers diagnostic competence : dissertation zur Erlangung der Doktorwürde. Darmstadt, 2011. 165 p.
3. Edelenbos P., Kubanek-German A. Teacher assessment: The concept of "diagnostic competence". *Language Testing* 21(3) : 259–283. 2004. DOI:10.1191/0265532204lt284oa.
4. Hats H. O. Pedahohichna diahnostyka u protsesi navchannia fizychnoi kultury uchniv zahalnoosvitnix navchalnykh zakladiv [Pedagogical diagnostics in the process of teaching physical culture of students of general educational institutions] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk :13.00.02. Lutsk, 2011. p 20 [in Ukrainian].
5. Honcharenko S. U. Pro kryterii otsiniuvannia pedahohichnykh doslidzhen. Shliakh osvity [About the evaluation criteria of pedagogical research]. 2004. № 1. pp. 2–6 [in Ukrainian].
6. Horokhivska T. M. Profesiina motyvatsiia yak pedahohichna umova rozvytku profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv tekhnichnykh zakladiv vyshchoi osvity. [Professional motivation as a pedagogical condition for the development of professional and pedagogical competence of teachers of technical institutions of higher education]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. «Pedahohichni nauky»: realii ta perspektyvy*. 2020. № 74. pp. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.74.04>. [in Ukrainian].
7. Dubrovska O. M. Vymiriuvannia sformovanosti diahnostuvalnoi kompetentnosti maibutnix fakhivtsiv fizychnoi pidhotovky i sportu: kryterii ta pokaznyky. [Measuring the formation of diagnostic competence of future physical training and sports subject matter experts: criteria and indicators]. *Viiskova osvita : zb. nauk. pr. Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho*. Kyiv, 2022. № 2 (46). pp. 70–79. DOI: 10.33099/2617-1775/2022-02/70-79. [in Ukrainian].

8. Zastelo O. V. Rozvytok diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv u systemi pisliadyplomnoi osvity [Development of diagnostic competence of foreign language teachers of the higher military educational establishments in postgraduate education] : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 2018. p. 375 [in Ukrainian].

9. Kerekesha O. V. Motyvatsiia vykladacha do rozvytku profesiinoi maisternosti. Innovatsiina pedahohika [Teacher's motivation to develop professional skills] : naukovyi zhurnal. 2019. № 10. T. 2. pp. 83–87 [in Ukrainian].

10. Krykun V. D. Formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv viiskovoho uravlinnia [Formation of foreign language professional competence of future military management masters] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kyiv, 2018. pp. 244 [in Ukrainian].

11. Martynenko S. M. Formuvannia diahnostychnykh kompetentsii u maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly. [Formation of diagnostic competences in future primary school teachers]. Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. 2012. № 103. pp. 155–16. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2012_103_24. [in Ukrainian].

12. Pometun O. I. Krytychne myslennia yak pedahohichni fenomen. Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal. [Critical thinking as a pedagogical phenomenon]. 2018. № 2. pp. 89–98. [in Ukrainian].

13. Rybchuk O. O. Rozvytok fakhovoi kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin VVNZ u systemi pisliadyplomnoi osvity: rezultaty eksperymentalnoho doslidzhennia [Special competence development of special subjects lecturers at higher military educational institutions in the postgraduate educational system: results of an experimental study]. Viiskova osvita : zb. nauk. pr. Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho. Kyiv, 2018. № 2 (38). pp. 192–203. [in Ukrainian].

14. Sultanova L. Yu. Tsinnisni oriantatsii maibutnoho vykladacha zakladu vyshchoi osvity. [Value orientations of the future teacher of a higher education institution]. Hirska shkola ukrainskykh Karpat, 2020. № 22. DOI: 10.15330/msuc.2020. pp. 150–155 [in Ukrainian].

15. Khomych L.O. Aksiologichni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia. [Axiological foundations of professional training of the future teacher]. / L.O. Khomych / Aksiologichni pidkhid – osnova formuvannia tsilisnosti osoby-stosti maibutnoho pedahoha: monohrafiia / Za zah. red. L.O. Khomych. Kyiv-Nizhyn, 2010. S. 6–22. p. 143. [in Ukrainian].

16. Tsoma N. S. Rozvytok krytychnoho myslennia maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv u protsesi vyvchennia informatychnykh dystsyplin [Development of critical thinking of future qualified workers in the process of studying informatics disciplines] : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Sumy, 2020. p. 276 [in Ukrainian].

17. Iahupov V. V. Subiektnist uchniv yak osnovna determinanta dystantsiinoho navchannia v systemi profesiino-tekhnichnoi osvity. Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. [Student subjectness as the main determinant of distance learning in the vocational education system]. Kyiv, 2015 : Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy, 2015. № 11. pp. 29–36 [in Ukrainian].

18. Iahupov V. V. Tsinnisno-motyvatsiinyi komponent profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv: metodolohichniy aspekt. [Value and motivational component of professional competence of specialists: methodological aspect]. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. Kyiv, 2022. № 6 (70). pp. 207–219. DOI: 10.33099/2617-6858-22-70-6-207-219. [in Ukrainian].